No. 130. 1839

BREDASCHE COURANT.

STAAT-, LETTERKUNDIG- NIEUWS- EN WETENSCHAPPELIJK BLAD.

Zondag en Maandag 2 en 3 Junij.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 30sten Mei.

De kamer der afgevaardigden heeft heden het rapport aangehoord over het ontwerp voor de ligting van 80,000 man van de klasse van [illegible]. In de bureaux heeft de kamer reeds gisteren het ontwerp onderzocht betrekkelijk het aangevraagd crediet van 10 millioenen fr. voor de versterking van het getal der vaartuigen in de Middellandsche zee. Dit ontwerp is vrij gunstig ontvangen, zoodat men niet twijfelt, of het zal insgelijks met eene groote meerderheid doorgaan. Men vindt het over het algemeen noodzakelijk, dat de fransche magt in den Levant op een aanzienlijker voet dan tot heden het geval is, gebragt worde; want al mogten de berigten over Alexandrie niet het gewigt hebben, dat men aan dezelve in het eerst gegeven heeft, voorziet men toch na een korteren of langeren tijd groote gebeurtenissen in het Oosten te gemoet; deze meening doet zelfs het gevoelen uiten, dat men nu reeds een zeker getal schepen en fregatten op stapel moest zetten, althans naar het voorbeeld van Engeland, gedurig moest blijven aanbouwen, om op het oogenblik, dat de [illegible] of invloed van Frankrijk noodzakelijk wordt, met eene aanzienlijke magt in de wateren van den Levant te kunnen verschijnen.

— Men heeft sedert de aankomst van het tegenwoordig ministerie opgemerkt, dat de heer *Thiers* reeds verscheidene malen bij den koning is ontvangen geworden. Men heeft daarop verspreid dat de portefeuille van de buitenlandsche zaken aan hem zou toevertrouwd worden, zoodra de indruk van het gebeurde bij de jongste ministeriele crisis eenigzins verdwenen was, mits de heer *Thiers* dan ook eene toenadering [illegible] tegenwoordig ministerie. Aan die zamenkomsten met den koning wil men toeschrijven, dat de heer *Thiers* zich sedert de aankomst van het tegenwoordig ministerie [illegible]. Bij de discussie in het bureau der [illegible] ten aanzien der gedane [illegible] gouvernement zich niet openlijk [illegible] in het Oosten dacht te volgen moest [illegible] was dat men een bepaald plan volgde, en dat hij overigens [illegible] dat het gevraagd crediet niet kon geweigerd worden.

— De pairs hebben de artikelen van het ontwerp betrekkelijk den letterkundigen eigendom bijna ten einde gebragt. Het artikel waarbij bepaald wordt dat in andere landen gedrukte werken niet dan na een zeker tijdsverloop in Frankrijk kunnen herdrukt worden, zonder bewilliging van den schrijver, ten aanzien van die staten namelijk, met welke dienaangaande eene wederzijdsche overeenkomst is getroffen, is eenigzins gewijzigd op nieuw ter onderzoek naar de commissie verzonden. Deze had zich namelijk met dit artikel niet kunnen vereenigen, en verlangd dat het uit de wet gelaten werd.

— Men zegt dat de ministers in den raad besloten hebben, om dit jaar geen nieuw ontwerp van spoorwegen aan de kamer aan te bieden. Men zal zich te vreden houden met het lot der reeds bestaande [illegible] te regelen. Omtrent de suiker-kwestie wil men [illegible].

— Gisteren zijn [illegible] ijverig huiszoekingen gedaan en een dertigtal personen gearresteerd geworden. Men doet ook onderzoek naar den [illegible] *Blanqui*, die men nog te Parijs gelooft.

— Men zeide heden dat de maarschalk *Soult* twee zijner aides-de-camps de een naar Konstantinopel en vervolgens naar het turksche leger, de andere naar Egypte en het leger van *Ibrahim* zoude zenden. Latere tijdingen uit het Oosten heeft men hier nog niet ontvangen. In brieven uit Toulon van den 25sten wordt gemeld, dat men daar met den telegraaf het bevel ontvangen heeft, om de schepen *Jupiter* en *Trident* zee te doen kiezen; beide schepen zouden binnen weinige dagen naar de wateren van den Levant vertrekken; ook de *Santi-Petri* moest in staat gesteld worden om zee te bouwen; men dacht dat dergelijk bevel ook omtrent de overige schepen in die haven zou gegeven worden.

— Ook alhier wordt thans gesproken van de ontmoeting die de britsche rijks-stoomboot *Medea* ten zuiden van Cuba met de fransche brik *Griffon* gehad heeft; door eene vergissing had de *Griffon* verscheiden schoten op de *Medea* gelost, waardoor een matroos aan boord van dit vaartuig gekwetst was. De fransche kommandant was daarna verschooning aan boord der *Medea* komen vragen.

— De berigten uit Constantine van den 8sten Mei spreken met der daad van een aldaar ontdekt plan door de Arabieren gevormd, om de Franschen te vermoorden.

— Eene telegraphische depeche uit Perpignan van den 29sten Mei, houdt het volgend berigt:

» Den 27sten heeft de graaf *van Espagne* zich van Ripoll meester gemaakt. Het in de kerk verschanste garnizoen heeft des avonds gekapituleerd."

— Bijzondere berigten uit Bayonne van den constitutionelen kant, houden dat *Maroto*, door de manoeuvres van *Espartero* genoodzaakt om terug te trekken, zich den 24sten te Galdacano op een uur afstands van Bilbao op den weg van Durango bevond. De karlistische veldheer bevond zich in een hagchelijken toestand; en zijn leger leed veel aan desertie.

— Volgens tijdingen uit Madrid tot den 23sten was de hoofdstad rustig; maar het gouvernement was op ver na niet zonder zorg wegens de woelingen der geheime genootschappen. — Men geloofde dat de heer *Ximenes* definitief de portefeuille van financien zou bekomen.

— De fonds-notering was heden ter beurze (30 Mei); 5 pCt. 111,45; 3 pCt. 81,20; Nap. r. 101,75; Sp. Ardoin 19⅝; Rom. L. 101.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 1sten Junij.

Uit 's Gravenhage wordt van den 31sten Mei geschreven:

» Heden zal waarschijnlijk het verdrag tusschen Nederland en Belgie te Londen worden geteekend. Men spreekt bereids in deze residentie van de maatregelen, die door de Regering, ten gevolge van den gesloten vrede, zullen worden genomen. Zoo zullen, naar men zegt, de vrijwilligers die in 1830 en vervolgens, op de roepstem huns Konings, ter verdediging des Vaderlands zoo volijverig de wapenen hebben opgevat, voor de door hen verleende diensten worden bedankt; de vrijkorpsen worden ontbonden; de mobilisatie van een groot deel der schutterij zal ophouden; de staat van oorlog en beleg der grensvestingen worden opgeheven; de tijdelijke aangestelde krijgsraden in de grensvestingen worden ontslagen, enz. Er wordt ook van eene geheel nieuwe organisatie des legers gesproken; de verdeeling des Rijks in groote militaire kommando's zou eene groote verandering ondergaan; de infanterie zou worden versterkt met die afdeelingen, welke ten gevolge van den belgischen opstand opengevallen waren; vele officieren zouden worden gepensioneerd en op non-activiteit gesteld; de officieren, die tijdelijk bij de mobiele schutterijen waren gedetacheerd, zouden naar hunne korpsen terugkeeren enz.

— De Kamper courant, zegt, dat haar men verzekerde het jagerkorps van *Cleerens* eerlang zal worden ontbonden.

— Heden worden te Rotterdam met twee gouvernements-stoombooten van Londen terug verwacht Z. K. H. de Grootvorst troonopvolger van Rusland, met Z. K. H. Prins *Hendrik* der Nederlanden; hoogstdezelven zouden te Rotterdam met den meesten luister worden ontvangen. Omtrent het jongst verblijf van deze beide vorstelijke personen te Londen, wordt nog vermeld, dat hoogstdezelve [illegible] eene harddraverij, op eene nieuw aangelegde renbaan in een der voorsteden van Londen, het *Hippodromi* geheeten hebben bijgewoond. De Grootvorst had eene som van 100 guineas gegeven om tot eenen prijs te dienen; des avonds hebben de Prinsen een bal bij den markies *Hertfort* in Regentspark bijgewoond. Zondag woonden HH. KK. HH. de godsdienst bij, de grootvorst in de russische [illegible]

Welbeckstreet, Prins *Hendrik* in de hollandsche kerk in Austin Friars, onder het gehoor van den WelEw. heer *Gehle*. Des avonds waren de Prinsen op een luisterrijk diner bij den markies *van Londonderry* genoodigd. Maandag morgen hebben de beide vorsten onderscheidene gestichten van weldadigheid bezocht, bij welke gelegenheid de Grootvorst weder milde blijken van zijne vrijgevigheid heeft gegeven. De grootvorst gaf vervolgens een dejeuner aan den hertog *van Cambridge*, Prins *Hendrik* der Nederlanden en Prins *Eduard* van Saxen-Weimar; ten vier ure vertrokken de beide vorsten met hun gevolg naar Windsor, waar zich het hof thans bevindt en waar door de koningin een luisterrijk diner gegeven werd.

— Uit Maastricht wordt van den 29sten gemeld, dat het lijk van wijlen Z. Exc. den baron *Dibbets*, in leven opperbevelhebber dier vesting, in den vroegen morgen van dien dag, overgebragt is van de gewone begraafplaats buiten de Tongersche poort, naar het bastion C. in het Bossche front der vesting, alwaar hetzelve in een gemetseld graf weder is begraven. De oudste zoon van den overledenen, de baron *Dibbets*, adjunct-intendant van oorlog, en de heer *Engelen*, schepen der stad, vergezeld van vier marechaussées te paard, waren alleen daarbij tegenwoordig. Gelijk bekend is zal het voormelde bastion voortaan den naam van den generaal *Dibbets* dragen, tot altijddurend aandenken van 's mans verdiensten en zijn aan het vaderland bewezen diensten.

De *Allgemeine Zeitung* van den 28sten Mei behelst berigten uit Konstantinopel van den 8sten Mei, waarin de vroegere beweging vermeld wordt door het turksche leger naar de zijde van Orfa gemaakt, om in de behoefte voor het onderhoud van het leger te voorzien. In *Ibrahims* leger zou daarentegen geldgebrek heerschen, zoodat – wordt in dit berigt gezegd – een langere voortduring van het *status-quo* bijna onmogelijk is.

De *Triester Lloyd* behelst een schrijven uit Alexandrie van den 6den Mei, toen aldaar de stoomboot *de Nyl* met tijdingen uit St. Jean d'Acre van den 1sten aangekomen was. In deze berigten wordt insgelijks de overgang gemeld van het turksche leger over den Euphraat en het zamentrekken der troepen van *Ibrahim*-pacha, en voorts de meening geuit dat het tusschen de beide legers spoedig tot een treffen zou komen. Beide de hier aangehaalde berigten houden echter geen andere daadzaken dan die reeds bekend zijn, zoodat men nog steeds latere tijdingen zal moeten afwachten, om de gevolgen van den overgang van den Euphraat door de Turken, te vernemen.

De zitting van den belgischen senaat van eergisteren is zeer levendig geweest. De graaf *Duval de Beaulieu* wilde zich verzetten tegen het in overweging nemen van het voorstel des graven *Quarré*, om de wet betrekkelijk de regterlijke indeeling van Luxemburg op nieuw aan de orde te stellen, op grond dat dezelve de bij het [illegible] orde niet in acht had genomen. Na eene langdurige en hevige discussie werd over de bedenking des graven *Duval* heengestapt en het voorstel van den graaf *Quarré* aangenomen, zoodat de voormelde wet op nieuw aan de orde gesteld is, na afloop der reeds aanhangige. Daarna heeft de senaat over het ontwerp van den scheldetol beslist. Het amendement van den heer *Dumon Dumortier*, om aan de belgische schepen het twee derde der regten en aan de vreemde een derde uit te keeren, werd met 19 tegen 10 stemmen verworpen, evenzeer als eene wijziging van het amendement, door den heer *Cassiers* voorgedragen; beide amendementen waren door den minister van finantien bestreden. De artikelen van het ontwerp en eindelijk het geheele ontwerp werden vervolgens, zonder amendement, met 22 tegen 8 stemmen door den senaat aangenomen. Bij dit thans door de beide belgische kamers aangenomen ontwerp, wordt bepaald, dat de tolregten op de Schelde aan de schepen onder alle vlaggen, zal worden terug betaald; het gouvernement verblijft evenwel het regt, om voor bijzondere gewigtige gevallen die terugbetaling voor de schepen onder de eene of andere vlag tijdelijk te schorsen. Voor den 1sten januarij 1843 zal worden onderzocht, of deze bepaling moet gehandhaafd blijven ten aanzien der schepen van die natien, met welke geene bijzondere overeenkomst van handel of scheepvaart getroffen is. Om ten deele in de gezegde terugbetaling te voorzien, zullen er 3 additionele centimes op de regten van douane en doorvoer geheven worden.

— Het *Commerce Belge* vermeldt dat de commissie die belast is met het gereed maken der grondslagen voor de onderhandelingen welke te Utrecht moeten geopend worden, eergisteren reeds op het bureaux van finantien te Brussel bijeen geweest is.

— Men wilde te Brussel, dat de Oostenrijksche gezant te Londen prins *Esterhazy*, op zijne doorreis te Brussel een lang onderhoud met den heer *Detheux* gehad heeft, onder anderen over de zaak van den generaal *Skzrynecki*, waaromtrent de bezwaren thans geheel uit den weg geruimd waren.

— *l'Observateur* vermeld, dat Vorst *Leopold* II. woensdag de benoeming van den heer *Raikem*, president der kamer van vertegenwoordigers, tot minister van justitie onderteekend heeft.

— Gisteren stonden de Ardoins te Antwerpen 18¾ %.

MAHMUD EN MEHEMED-ALI.

(*Vervolg van* N°. 159.)

De groote europesche hoven zijn het over het vraagstuk van Egijpte zoo min eens als over dat betreffende Turkije. Rusland heeft er blijkbaar belang bij, om de verzoening van de beide ijverzuchtige beheerschers te verhinderen, hun haat te wekken, om denzelven niet te laten insluimeren. Rusland verheugt zich over hun' kampstrijd, want deze voltooit de uitputting van het turksche rijk, en trekt deszelfs oogen af van de veel grootere gevaren die hetzelve aan den noordelijken kant bedreigen. Frankrijks belang en genegenheid is geheel voor Egijpte. Onberekenbaar zijn de voordeelen, de schatten welke dit land aan Frankrijk zal opleveren, wanneer het, bij gemis van het werkelijk bezit, aan hetzelve toebehoorde door den driedubbelen band eener handel-, staatkundige en maritime-gemeenschap. De meeste producten der keerkringen, de [illegible], indigo, het suikerriet, de koffij, enz. bloeijen aan de Nijl-oevers neven de Europesche planten. Alle bouwstoffen voor eenen grooten, wederkeerigen handel bestaan tusschen de beide landen. Zij kunnen beide eene groote en rijke [illegible] voor elkander worden. Egypte zou aan Frankrijk de producten van zijnen grond verkoopen en in ruiling de menigte van fransche industrie-voorwerpen bekomen. Als staatkundig zoowel als maritiem vastpunt kon Egypte tallooze voordeelen voor Frankrijk opleveren, zoowel tot handhaving van den franschen invloed in het Oosten en in de Middellandsche Zee, als in geval Frankrijk zijne Noord-Afrikaansche bezittingen wilde uitbreiden. Op den weg van beschaving onder Frankrijk's bescherming voortgaande, zou Egypte aan Frankrijk alle voordeelen der schoonste kolonie verschaffen, waarvan het al de winst, zonder den last had. Door Egypte zou Frankrijk op geheel Afrika werken, een geheel werelddeel langs dien weg voor de beschaving geopend worden. Frankrijk lijdt intusschen, even zeer als Oostenrijk, en meer nog dan Engeland, door het verbodstelsel van Mehemed-Ali; het moet mede wenschen en pogingen doen, dat Mehemed zijn drukkend stelsel laat varen, hetwelk zijn volk te gronde doet gaan en den buitenlandschen handel grootelijks benadeelt. Frankrijk kan intusschen niet dulden, dat de magt die het daargesteld heeft, aan de wraakzucht van de Porte opgeofferd wordt. Engeland is Egyptens natuurlijke bondgenoot in Europa.

Terwijl Frankrijk zich naar Mehemed-Ali heengetrokken gevoelt, is het Engelands belang, zich van hem verwijderd te houden. Turkye, welks bestaan onophoudelijk bedreigd wordt, trekt gestadig Engelands zorg; het zou alles doen om deszelfs magt weêr op te beuren, deszelfs toekomst te verzekeren. Uit dien hoofde is Engeland ongerust en verstoord, wegens de [illegible] die den Sultan op [illegible] laatstgenoemden weder goed maken, deszelfs [illegible] vereenvoudigen, deszelfs aandacht en krachten van den [illegible] naar den Donau zoeken te trekken, waar de eigenlijke gevaren dreigen. Eene opregte en duurzame verzoening tusschen den Sultan en den onderkoning is, tegenwoordig, hoewel niet onmogelijk, toch uiterst moeijelijk. Haat, opgewonden trotschheid en de wensch om Syrie te heroveren, doen bij Mahmud alle andere bedenkingen zwichten. Hij wil zich slechts in de armen van dengeen werpen die hem wraak wil verschaffen. Rusland de hartstogten des sultans vleijende en hem zijne ondersteuning voor het geval van een mogelijk ongeluk toezeggende, is uiterst bedrijvig, dringt zich op, zoekt anderen uit te sluiten. Om zulk een invloed met voordeel tegen te werken, ziet Engeland zich genoodzaakt dergelijke middelen om den Sultan weg te sleepen, in 't werk te stellen. Van daar toont Engeland, vol ongeduld om den voorkeur boven Rusland bij de Porte te verwerven, zich maar al te geneigd, om aan deze [illegible] op te offeren. Terwijl Groot-Brittannie aldus de partij der Porte tegen Egypte trekt, geeft het niet enkel aan de [illegible] van het oogenblik gehoor, maar volgt slechts den [illegible], die het zich, in het belang zijner bedoelingen, voor de toekomst aangewezen ziet.

Engeland moet vurig wenschen om de gemeenschap weder te herstellen die vroeger Indie met Europa door de Roode zee en het Nijldal verbond, evenzeer als het wenschen moet, dat deze verandering in den handelweg van Azie onder zijn' invloed en tot zijn voordeel geschiede. Dan zou Egypte in het Oosten het groote depôt van zijne handelwaren van allerlei aard en van alle streken worden; dan zou Engeland op alle markten aan Afrika, Arabie, Perzie, Syrie en Griekenland zonder mededinging heerschen. Om dit groote doel echter te bereiken zou Egypte zijn lot in deszelfs handen moeten stellen, zou het door Mehemed-ali opgetrokken gebouw geheel omvergehaald worden. Door de volstandige pogingen van den onderkoning werd de Egyptische bodem geheel omgekeerd en levert deszelfs grond thans de meeste producten van Indie, of kan die althans leveren. Uit dien hoofde verdient Mehemed-ali de bescherming van Frankrijk en Oostenrijk, welker zuidelijke provincien met Egypte eenen aanzienlijken handel drijven; Engeland daarentegen wijt den onderkoning voor de aankweeking dezer producten op den Egyptischen bodem geenszins dank. Over uitgestrekte gewesten van de beide

Indien gebiedende, bezit Engeland in overvloed der koloniale voortbrengselen, welke eerste behoeften zijn voor de britsche nijverheid. Egypte zou alzoo, van wege deszelfs aangekweekte producten, voor Engeland van weinig belang zijn. De vereischten voor een wederzijdsch voordeel aanbrengend ruilstelsel tusschen de beide landen ontbreken geheel. Wanneer derhalve het gebouw door Mehemed-ali daargesteld ineen stortte, en Engeland, voordeel trekkende van de wanorde die daaruit volgen zou, aan den Nijl vasten voet zette, zoo al niet door middel zijner legers, dan door zijnen staatkundigen invloed en zijne handel-depôts, dan zouden alle nieuwe verbeteringen daar te lande spoedig te niet gaan. De bevolking zou weder tot hare vorige stompe traagheid terugkeeren; de aankweeking van de katoen, van den indigo en van het suikerriet zou weder door de veldvruchten, die minder moeite en zorg kosten, vervangen worden. Het land zou echter in onze oogen alle handelsvoordeelen verliezen en van uit het fransche stelsel tot het engelsche overgaan.

Het valt derhalve niet te ontkennen, dat de val der heerschappij van Mehemed-ali Engeland eene gelegenheid zou kunnen aanbieden om zijne staatkundige en handels-werkkring in het Oosten uit te breiden. Het is wel met dit inzigt geweest dat Engeland den 16den Augustus 1838 met de Porte het verdrag gesloten heeft, waarbij alle monopolie, in het geheele Ottomanische rijk, Egypte en Syrie niet uitgezonderd, opgeheven worden. *(Het vervolg hierna.)*

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuwstijdingen.

Italie. — Onder de leden der voormalige keizerlijke familie, waar van er een drietal dezer dagen spoedig achter elkander in het graf gerukt werden, verdient de oom van Napoleon, de aartsbisschop van *Lyon* en kardinaal-priester J. Fesch, wegens zijne zucht en aanmoediging der schoone kunsten, niet onvermeld te worden gelaten. Ten gevolge van de arendsvlugt van zijnen neef spoedig tot een' hoogen geestelijken rang opgeklommen, wist hij zich met waardigheid in die hooge betrekking te gedragen. Door de schilderij-galerij die hij verzamelde, verwierf hij zich een Europeschen naam. Dezelve werd in tijden verzameld toen de kunstschatten waren, en is vollediger en leerrijker dan eenige andere bijzondere, en dan menige openbare schilderij-verzameling. Vele kapitale stukken worden in deze galerij gevonden, inzonderheid is dezelve wegens de daarin voorhanden kunststukken der Nederlandsche school een ware schat voor Italie, welke overigens niet veel van deze school bezit, zoodat het te meer zou te bejammeren zijn, wanneer deze verzameling, die over de 2000 nommers telt, niet in haar geheel bleef. De kardinaal Fesch was niet alleen een kunstminnaar, maar kende ook het vak der schilderkunst naauwkeurig tot in de fijnste onderscheidingen. Hij was een oom van moeders zijde van Napoleon, te *Ajaccio* in 1763 geboren, en dus slechts zes jaren ouder dan de gewezen keizer.

Engeland. — In de jongste zitting van het koninklijk geographisch genootschap te *Londen*, op den 19den ll. gehouden, werd tot de toewijzing van twee eerepenningen wegens aardrijkskundige ontdekkingen besloten. De eerste of koning-*Willems*-medaille verwierf de heer Simpson, voor den ijver en de volharding door hem op zijne landreis naar de *Noordpool* aan den dag gelegd; de tweede eerepenning werd aan den heer Rüppell te *Frankfort*, voor zijne reis in de binnenlanden van *Afrika* toegekend. In de vergadering was tegenwoordig en van een' geboren Abyssinier vergezeld, de heer Thompson d'Abbadie, die een mondeling verslag gaf van zijne jongste reis in *Abyssinie*. Tot in het hart van dit land waren de bemoeijingen van *Engeland* voor de afschaffing van de slavernij en van den slavenhandel ruchtbaar geworden, en de reiziger was meermalen gevraagd, of de Engelschen ook moeite zouden doen om de Abyssinische slaven aan hun vaderland terug te geven. — In de jaarlijksche vergadering van het koninklijk Aziatisch genootschap, te *Londen* op den 18den ll. gehouden, werd, op voorstel van den voormaligen britschen gezant in *Perzie*, sir Gore Ouseley, de Prins *van Oude*, wiens geestbeschaving zeer geroemd werd, tot medelid verkozen. Als een voorbeeld van de toenemende verlichting der inboorlingen in *Oost-Indie*, werd bijgebragt, dat onlangs een Parsi zijne twee kinderen naar *Engeland* zond, met het verzoek aan een der directeuren van de Oost-Indische kompagnie, om derzelver opvoeding aan eenen protestantschen geestelijken toe te vertrouwen. — Op den 23. April werd te *Stratford*, door de leden der koninklijke *Shakspeare's klub*, de geboortedag des grooten dichters plegtig gevierd, met een feestmaal in de groote zaal van het stadhuis, alwaar deszelfs levensgroote beeldtenis, door Wilson geschilderd, prijkte. — Onlangs werd te *Londen* veel gesproken van een dagboek van zekeren geestelijke te *Stratford*, de eerwaarde J. Ward, hetwelk in de bibliotheek van de geneeskundige faculteit te *Londen* gevonden was en belangrijke bijzonderheden betreffende het leven van Shakspeare hield. Het letterminnend publiek zag met verlangen de uitgave van dit dagboek te gemoet; doch bij de verschijning heeft men zich deerlijk te leur gesteld gezien, want van de 300 bladzijden die het dagboek houdt, betreft naauwelijks ééne geheele den dichter, terwijl het eenige nieuwe wat men daarin vindt, hierop neerkomt, »dat Shakspeare en twee zijner vrienden eene vrolijke bijeenkomst hadden, en naar het scheen wat te overdadig dronken, want Shakspeare stierf aan eene koorts, die hij ten gevolge daarvan gekregen had."

HUISREGELEN.

2.

Wij hebben een buitenkansje gehad.

Hoe dikwijls heb ik dit woord niet hooren bezigen, zeide onze Pachter, en als tot dekmantel gebruiken van de buitensporigste uitgaven. Even als of elk overwinstje dadelijk door de vingers heen en de wijde wereld in moest. Ach! de dag komt ook, dat men een tegenkansje, een ongeval heeft, en is dan het buitenkansje gevlogen, gij ziet dadelijk den man met de handen in het haar en ten einde van allen raad.

Wij hebben een buitenkansje gehad, dit pleegde Jaap *Zorgvliet* te zeggen, als hij eens een overwinstje had, en dan werd er een partijtje aangelegd; als vrouwlief dan klaagde, dat de zaal waar zij hare gasten ontvangen moest, niet sierlijk genoeg gemeubileerd was, dan zeide hij, wij zullen er eene kleinigheid bij leggen, en een paar engelsche lampen of een nieuw tapijt koopen, en de buitenkansjes met de kleinigheden hebben den man aan lager wal gebragt.

Ik heb een buitenkansje gehad, pleegde Wouter de koetsier van mevrouw van der Helm te zeggen, zoo was het telkens, als hij een fooitje had overgewonnen, een droevige tijd voor hem; want in plaats van deze buitenkansjes allen in de spaarbank te leggen, zat hij bij zoodanige gelegenheden in de kroeg, en heeft zoo lang van zijne buitenkansjes geteerd, tot hij geheel *buiten kans* raakte zich zelven te onderhouden, toen zijne handen van ouderdom stram en *buiten staat* waren iets meer te verrigten. Arme Wouter! wat waart gij naderhand blijde, als gij het *buitenkansje* van eene warme schotel brij in mijne keuken had!

Wij hebben een buitenkansje gehad; zoo hoort men tegenwoordig bijna overal, den gezeten man spreken, en dan heet het: nu willen wij eens een dag toeren, of ook een reisje maken, al naar dat het *buitenkansje* reikt.

Wat nu die toertjes betreft, ik moet zeggen, dat zij gemeenlijk voor den burgerman een armzalig genot opleveren. Bedenk slechts! hoe hij gewoonlijk dagen te voren bestemt, op welken dag hij rijden zal. Nu mag het regenen of hagelen, het is om het even; de bestemde dag is daar en men *moet* in het rijtuig. Thans heet het rijden; hoe meer wij af kunnen doen hoe beter, wij hebben het toch voor één geld. De wagen volgepakt, als een ton haring. Het waait, het regent, om het even; men zat te huis beter bij een warm vuur als buiten in de koude, maar men *moet* nu genieten.

Gelukkig komt de tijd van het middagmaal. Dat is overheerlijk! Fijne visch, fijne wijnen, kortom van alles het beste. Nu eet en nu drinkt men zich zalig; als of men zulks te huis voor een tiende gedeelte van het buitenkansje ook niet had kunnen doen, maar het is zoo de mode. Stijf van koude, plat van beurs, komt men te huis en het buitenkansje is gevlogen. Maar met elken mooijen dag van den volgenden zomer ontwaakt het verlangen om de teleurstelling te vergoeden, met de zucht om nog eens weder te gaan genieten, en elk *buitenkansje* wordt armzalig verspild.

Wij hebben een buitenkansje gehad, zoo spreken de menschen tegenwoordig voor den voet op, als zij eens eene erfenis gekregen hebben; dan moeten zij een Geldersch of een Duitsch reisje maken. Men zegt zelfs, dat van de tien Hollandsche familiën er zeker negen in den rouw zijn, die men ginds aantreft. Het *buitenkansje* spoort de goede menschen aan om zich eens te gaan verzetten. Men wil liever van alle droevige gedachten ontslagen zijn en nu eens genieten. Hoe natuurlijk!

Maar zoo — en dat moet ik u eens verhalen — reisde ik onlangs van Gorcum op Utrecht, en ontmoette daar een paar in de Barge, die mij dikwijls het hoofd hebben doen schudden, nog meer doen lagchen. Het waren burgerlieden uit Rotterdam. Zij hadden een *buitenkansje* gehad en moesten nu eens reizen. Maar ik kan dan zeggen dat ik nimmer zotter figuren gezien heb. Ik zal hen *Lievert* en *Liefje* heeten, want zoo noemden zij zich.

Het eerst dat zij mij in het oog kwamen, was, terwijl ik naar de Barge wandelde, dat ik hen op straat mij zag voorbij schieten. *Lievert*, met een ontzaggelijken blaauwen jas aan, nieuw gemaakt voor de reis, en *Liefje* als of zij in de korte kleederen was, met eenen doek om, met ontzaggelijke slippen, en hoog over de schouders; over eene reusachtige kornetmuts droeg zij een blaauw zijden hoed. Daar hebt gij ze nu zoo als zij waren, van kop tot teen.

In de Barge nam ik plaats in de roef; gij weet ik kan niet tegen het rooken; in het ruim verstikt men bijna van den tabaksdamp. Naauwelijks was ik binnen getreden of ik zag eens naar mijn gezelschap om. Een kapitein en twee luitenants, twee aanzienlijke dames; eene nog, die mij wel een weinig onzeker van stempel scheen te zijn, en dan ons paartje van het buitenkansje; ziedaar hen allen. Zij zaten er nog met hijgenden adem van wegens de groote inspanning bij hunne harddraverij, of er begon een luid gesprek tusschen beide. Och! zeide de vrouw, *Lievert!* had je mij maar zoo niet getrapt op mijne witte kousen, maar die zijn nu deerlijk onttakeld. Had ik maar een stukje krijt, dan wist ik wel raad.

Wat deert het *Liefje*, zeide de man; Als je in Utrecht bent. Je

hebt zoo een dozijntje witte kousen bij je gestoken, en geld genoeg om er nog een tweede dozijn te koopen als gij er te kort komt.

Maar zeide *Liefje* wat zullen de menschen mij nakijken, en de jongens op mij wijzen.

Wat doet het, zeide *Lievert*, men kan het aan ons plunje toch best zien, dat wij het in de wasch niet behoeven te ontzien. En toen begon hij een relaas van zich en zijn vrouwtje, die hij telkens *zij* doopte, en verhaalde ons van het buitenkansje en hoe zij eerst naar Amsterdam en nu naar Utrecht op reis waren.

Waarom zouden wij niet? » zeide hij," sprak ik tot mijn vrouwtje, het buitenkansje is ons toch maar zoo in den mond geloopen, nu zijn wij er al van te Amsterdam geweest bij de familie, maar dat zijn je eerst menschen! Alles dubbel en dwars, spek en vleesch, onder- en boven-goed. Ze hooren tot jelui eerste lui. En goed hebben wij het er gehad."

Ja! » zeide de vrouw," maar dat kwam van dien drie gulden, die je bij het begin van onze overkomst al aanstonds de meid gegeven hadt tot een fooi.

Of je » zeide de man," ik ben de menschen al te maal te slim af. Ik geef de fooi als ik kom en niet als ik ga, dan is men wel driemaal zoo vlug en vriendelijk. En als men het heeft waarom zoude men niet eens een zeeuw door de hand van een dienstmeid strijken! Niet waar vrouw lief, ofschoon ze alle met deed zoo als ik.

Toen kwam de schipper, en eischte het veergeld. Maar dat viel *Lievert* buiten de gis. Hij had ook in de tweede roef plaats genomen, en zat bij vergissing in de eerste. Met een zuur gezigt werd er betaald, en man en vrouw gingen eens naar boven om een luchtje te scheppen.

Het was grappig om te zien, hoe telkens de vrouw den man achter na streefde. Hoe elk zich met alle bagaadje, van den reiszak tot de parapluï voorzag, als zij naar boven gingen. Ook was het elk oogenblik de trap op- en neer, zoodat als men het ranke bovenlijf van *Lievert* zag, men ook wist dat *Liefje* hem achter op kwam stormen.

Eene der dames nam hare flacon en presenteerde dezelve ook aan het overige gezelschap.

Wel *Lief* zeide *Lievert*, heb je ook geen venkel bij je gestoken? Je hebt immers nog van die echte, beste, van die Keulsche, daar ik je toen eens van gegeven heb.

Ja zeide het vrouwtje, maar ik had geen plaatsje meer om het te plaatsen. Het spijt mij wat.

Nu morgen te Utrecht. Daar zal ik je eerst wat koopen. Het kan er nu mede door. En waarom zouden we niet.

Zoo ging het gesprek voort. Maar ik dacht wel dat zij zich reeds te veel bloot gegeven hadden. Alras toch begreep de eene juffrouw, welke tot dat geslacht scheen te behooren, die bedoeld worden op de komedie-aankondigingen, als er gezegd wordt: NB. *Dames zonder Heeren worden niet binnen gelaten* al dat het voor haar bootje niet ongunstig was, onder zulk een buitenkansje mede te varen. Zij begon een zeer fijn aangelegd examen, en zonder veel strikvragen wist zij de geheele geschiedenis van het jeugdige paartje. Zij zoude hen wel een logement bezorgen te Utrecht, achter het *Vleeschhuis*, waar de eerste wereld logeerde, zij woonden op het *Klaas-Kerkhof*, het was haar een groot genoegen zulke vriendelijke menschen van dienst te zijn.

Zoo ging het voort, tusschen beide kwam er eene zuinige bui, zoo als te Vianen waar men liever het koffer zelf wilde dragen dan een dubbeltje tot fooitje te geven. Doch het vermeerderde altijd de vriendschap der lotgenooten, die nu drie ten getale den dag genoegelijk sleten. Gedurig gaven zij mij stof tot lagchen maar nimmer zoo, als toen een soldaat in het water viel, en *Liefje* van stonden aan gillende het volk toeriep, haren man toch bij den jas te houden, opdat hij zijn leven niet wagen zoude.

» Houdt hem toch bij den jas" zeide zij toen de soldaat reeds weder droog aan den wal stond.

Zoo kwam men te Utrecht. Ik zag het drietal dien dag niet meer. Maar den volgenden dag met eenen vierden persoon vermeerderd, schreden zij onder eenen fellen plas-regen Utrechts straten over. Reiszak en karabaal, gingen overal mede en overal waar ik ging streek mij het viertal voorbij.

Twee dagen daarna keerde ik over Rotterdam terug. *Lievert* en *Lief* waren weder in de schuit. Maar zaten nu in het ruim. Zij spraken niet, en keken zeer donker. Kortom toen ik met hen in de stoomboot overging bleek het mij alras, dat de juffrouw en haren beminde, het buitenkansje zoo hadden helpen aanpasten, dat het spoedig gevlogen was. Mijnheers gouden horologie was er ook bij blijven zitten. *Lievert* had zijn buik vol van het snoep-reisje. En *Lief* had de wereld leeren kennen.

Maar ik dacht: *elk buitenkansje is een schat voor den kwaden dag*. En dit heb ik steeds in acht genomen. Zoo heb ik gehandeld, en ziet hier den tweeden huisregel, die mij zoo welvarend maakte.

Te BREDA, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.